

Rozdział V

Ekonomia systemu podatkowego przyszłości

Wprowadzenie

System podatkowy w niedalekiej przyszłości z pewnością będzie w głównej mierze zdeterminowany procesami globalizacji i internacjonalizacji przedsiębiorstw, ze szczególną rolą innowacji oraz przepływu informacji i wiedzy. Postępująca liberalizacja życia gospodarczego oraz dynamiczny rozwój technologiczny doprowadziły do powstania znaczącej liczby międzynarodowych powiązań między gospodarkami, a w szerszym pojęciu – między poszczególnymi kręgami kulturowymi¹. Ze względu na siłę ekonomiczną gospodarek rozwiniętych i międzynarodowych korporacji, zlokalizowanych głównie w Europie i Ameryce Północnej, globalizacja XX w. została faktycznie zdominowana przez zachodnią kulturę i jej wartości². Narzucone tzw. zachodnie standardy ograniczały ekonomiczną niezależność państw rozwijających się, dlatego w literaturze przedmiotu wskazuje się na brak równowagi sił w procesach globalizacji³. W ostatnich trzech dekadach proces realokacji produkcji z krajów wysoko rozwiniętych do rozwijających się nowych potęg przemysłowych (np. Chiny, Indie) przyczynił się do globalnego przesunięcia⁴ sił ekonomicznych, gdzie klasyczny podział na rozwinięte gospodarki Zachodu (Stany Zjednoczone, Europa) oraz słabiej rozwinięte lub rozwijające się gospodarki Wschodu (Korea Południowa, Chiny, Indie, z wyjątkiem Japonii) coraz bardziej zmierza w kierunku nowego podziału:

¹ D. Francescato (2018). *Globalization, artificial intelligence, social networks and political polarization: New challenges for community psychologists*, „Community Psychology in Global Perspective”, vol. 4, issue 1, s. 20–41.

² B. Parker (2005). *Introduction to globalization and business*, Sage, London.

³ D. Held, A. McGrew (2002). *Governing globalization: Power, authority, and global governance*, Polity Press. Cambridge, England.

⁴ R. Charan, *Global Tilt: Leading Your Business Through the Great Economic Power Shift*, Crown Business New York, 2013.

od gospodarek Północy (USA, Europa Zachodnia, Japonia) do gospodarek Południa (kraje poniżej trzydziestego pierwszego równoleżnika: Chiny, Bliski Wschód, Indie, Brazylia, kraje subsaharyjskie Afryki, Afryka Południowa, Meksyk).

Zwolennicy globalizacji podkreślają, że przyczyniła się ona do zwiększenia dobrobytu gospodarczego niektórych gospodarek rozwijających się, czego wyrazem są dynamicznie rozwijające się klasy średnie w Chinach, Indiach i Brazylii. Oponenti zwracają uwagę na zwiększanie się nierówności majątkowych, koncentrację bogactwa i władzy przez osoby zarządzające międzynarodowymi korporacjami oraz instytucjami finansowymi⁵. Z jednej strony mamy ekonomiczne działania wykorzystujące globalizację, jak lokowanie produkcji w krajach, w których koszty pracy są niskie, a zarazem przynoszące milionom osób miejsca pracy i zwiększające dobrobyt w krajach rozwijających się. Z drugiej strony mamy do czynienia z aktywnościami społecznie nagannymi, jak globalne zanieczyszczenie powietrza i ocieplenie klimatu, wywołane działalnością człowieka, głównie w sferze produkcji. Towarzyszy temu zjawisku przenoszenie działalności do państw o mniej rygorystycznych regulacjach dotyczących środowiska i prawa pracy⁶ oraz bardziej liberalnym i prostym systemie podatkowym. Thomas Piketty (2014)⁷ słusznie zauważa, że naturalna tendencja do promowania wysokiej nierówności w gospodarkach kapitalistycznych występuje niezależnie od tego, gdzie one są umiejscowione. Przedsiębiorstwa działające globalnie coraz bardziej odrywają się od wymiaru krajowego, a to oderwanie ma głębokie implikacje zarówno dla gospodarki, jak i konkurencyjności podatkowej.

System podatkowy jako narzędzie propagujące innowacyjny, długofalowy rozwój gospodarczy powinien zachęcać do inwestowania, pobudzać przedsiębiorstwa do zwiększania pozycji konkurencyjnej i rozwijania działalności innowacyjnej. Natomiast samo normatywne wprowadzenie instrumentów podatkowych nie warunkuje stymulowania inicjatyw podmiotów gospodarczych. Niełatwo wykazać jednoznacznie skuteczność oraz

⁵ R.B. Bhagat, J.C. Segovis, T.A. Nelson (2012). *Work stress and coping in the era of globalization*, Routledge, New York; R. Reich (2012). *Beyond outrage: What has gone wrong with our economy and our democracy and how to fix it*, Vintage, New York.

⁶ A. Aneesh (2012). *Negotiating globalization: Men and women of India's call centers*, „Journal of Social Issues”, 68, s. 514–532, DOI:10.1111/j.1540-4560.2012.01761.x.

⁷ T. Piketty (2014). *Capital in the 21st century* (tłum. A. Goldhammer), Harvard University Press, Cambridge, MA.